

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 27 päivänä marraskuuta 2002,

Saksan tukiohjelmasta: Thüringenin osavaltion vakauttamisohjelma

(tiedoksiannettu numerolla K(2002) 4357)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2004/165/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisesti,

sekä katsoo seuraavaa:

1. MENETTELY

- (1) Thüringenin osavaltion vakauttamisohjelmaa koskeva säännöstö (jäljempänä 'säännöstö') tuli voimaan 20 päivänä heinäkuuta 1993 ⁽¹⁾. Thüringenin osavaltion viranomaiset pitivät säännöstöä vähämerkityksistä tukea koskevan *de minimis* -säännön mukaisena, joka määriteltiin vuonna 1992 annetuissa pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettäviä valtiontukia koskevista yhteisön suuntaviivoissa (jäljempänä 'pk-yritysten suuntaviivat') ⁽²⁾. Tästä syystä ne eivät ilmoittaneet säännöstöstä EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
- (2) Säännöstö korvattiin 16 päivänä tammikuuta 1996 Thüringenin osavaltion pk-yritysten lainaohjelmalla.
- (3) Komissio ilmoitti Saksalle 26 päivänä tammikuuta 1999 päivättyllä kirjeellä SG(99) D/580 päätöksestään aloittaa

tätä toimenpidettä koskeva EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely.

- (4) Menettelyn aloittamista koskeva komission päätös julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽³⁾. Komissio kehotti kaikkia muita asianomaisia esittämään huomautuksensa kyseisestä toimenpiteestä mutta ei saanut huomautuksia muilta asianomaisilta.

Saksa pyysi 2 päivänä maaliskuuta 1999 päivättyllä kirjeellä huomautusten esittämistä koskevan määräajan pidennystä, jonka komissio myönsi 11 päivänä maaliskuuta 1999 päivättyllä kirjeellä. Saksa esitti huomautuksia 29 päivänä maaliskuuta, 19 päivänä elokuuta ja 26 päivänä elokuuta 1999 päivätyissä kirjeissä.

- (5) Saksa toimitti lopulliset huomautuksensa 26 päivänä marraskuuta 2001 päivättyllä kirjeellä.

2. TOIMENPITEEN KUVAUS

2.1 Toimenpiteen nimi ja oikeusperusta

- (6) Julkinen Thüringer Aufbaubank (kehitys- ja jälleenrakennuspankki) myöntää avustuksia Thüringenin osavaltion talous- ja liikenneministeriön toimeksiannosta osavaltion talousarviolain 23, 44 ja 44a §:n perusteella ja Thüringenin osavaltion vakauttamisohjelmaa koskevaa säännöstöä noudattaen.

⁽¹⁾ Thüringer Staatsanzeiger nro 33/1993, s. 1414.⁽²⁾ EYVL C 213, 19.8.1992, s. 2.⁽³⁾ EYVL C 108, 17.4.1999, s. 26.

2.2 Edunsaajat

- (7) Säännöstöä sovelletaan pk-yrityksiin, jotka on määritelty (vuonna 1992 annettujen) pk-yritysten suuntaviivojen ⁽⁴⁾ mukaisten liikevaihtoa ja henkilöstömäärää koskevien arviointiperusteiden perusteella mutta ottamatta huomioon riippumattomuutta koskevaa perustetta. Säännöstö kattaa myös Treuhandanstalt-viraston hallinnoimat yritykset. Elintarviketeollisuuden tukikelpoisuus mainitaan erikseen säännöstön 3 kohdassa ("avustusten saajat"). Muita herkkiä aloja (terästeollisuus, laivanrakennus, synteettikuituteollisuus, ajoneuvoteollisuus, maatalous, kalastus, liikenne ja hiiliteollisuus) ei ole suljettu säännöstön soveltamisalasta. Poikkeustapauksissa tukea voidaan myöntää (vastuullisen ministerin päätöksellä) myös yrityksille, joiden liikevaihto ja henkilöstömäärä ylittävät pk-yritysten suuntaviivoissa mainitut enimmäismäärät.

2.3 Voimassaoloaika

- (8) Thüringenin osavaltion vakauttamisohjelmaa koskeva säännöstö tuli voimaan 20 päivänä heinäkuuta 1993 rajoittamattomaksi ajaksi. Se korvattiin 16 päivänä tammikuuta 1996 Thüringenin osavaltion pk-yritysten lainaohjelmalla.

2.4 Tavoitteet

- (9) Tuet myönnetään julkisen Thüringer Aufbaubankin kautta halpakorkoisina lainoina yrityksen omalle pankille, joka vastaa lainoista ensisijaisesti omalla riskillään. Kyseinen pankki voi saada takauksen, joka kattaa 60 prosenttia lainamäärästä (vapautus vastuusta). Säännöstössä ei edellytetä takausmaksua. Thüringer Aufbaubank ja yrityksen pankki voivat periä kertakorvauksena maksettavan käsittelymaksun, joka on 0,1 prosenttia lainan määrästä.
- (10) Säännöstä sovelletaan maksuvalmius- ja kannattavuusvaikeuksista kärsiviin yrityksiin ja sen tarkoituksena on mahdollistaa lyhytaikaisten velkojen uudelleenjärjestely halpakorkoisin lainoin. Lainaa ei voida uudelleenjärjestellä Thüringer Aufbaubankin kustannuksella.
- (11) Lainoja myönnetään sillä ehdolla, että yritys esittää toteutuskelpoisen kokonaisvaltaisen vakauttamissuunnitelman, jonka perusteella yrityksen kannattavuus voidaan palauttaa pysyvästi uudelleenjärjestelylainan avulla. Suunnitelmassa on esitettävä yrityksen vakauttamistarpeet ja esiintyvät maksuvalmius- ja kannattavuusongelmat sekä tuensaajien ja yritysten omien pankkien osuudet.
- (12) Lainat myönnetään 5—8 prosentin korolla 3—12 vuodeksi, joihin kuuluu kaksi tai kolme vapaavuotta. Vas-

tuullinen ministeri voi myöntää poikkeuksia näihin ehtoihin.

2.5 Intensiteetti

- (13) Säännöstön 5 kohdassa ("avustuksen luonne, laajuus ja suuruus") viitataan nimenomaisesti ohjelmasta myönnettävän tuen vähämerkityksisyyteen.
- (14) Säännöstön mukaan halpakorkoiseen lainaan sisältyvä tukiosa saadaan laskemalla lainan todellisen korkotason ja voimassa olleen viitekoron välinen erotus. Tällöin ei oteta huomioon osittaisesta takauksesta muodostuvaa tukiosaa eikä sitä, että tuensaajayritykset ovat erityisen riskialttiita. Lainamäärää ei suoraan rajoiteta. Yritykselle myönnetyn tuen määrä (pelkkä korkotuesta muodostuva tukiosa) ei kuitenkaan saa ylittää pk-yritysten suuntaviivoissa asetettua vähämerkityksistä tukea koskevaa enimmäismäärää.
- (15) Saksan 7 päivänä joulukuuta 1998 päivätyn kirjeen mukaan vuosina 1993—1996 myönnettiin yhteensä 741 lainaa, joiden kokonaismäärä on 312,4 miljoonaa Saksan markkaa. Elintarviketeollisuuden yrityksille myönnettiin näistä 80.

2.6 Tuen kasautuminen

- (16) Tuen hakijan on ilmoitettava tukihakemuksessa julkiset rahoitustuot, joita sille on jo myönnetty.

2.7 Menettelyn aloittamisen syyt

- (17) Menettely aloitettiin, koska säännöstöä sovellettiin myös vaikeuksissa oleviin yrityksiin ja koska *de minimis* -sääntöä sovellettaessa takaukseen ja tuensaajayrityksiin liittyviin erityisriskeihin perustuvaa tukea ei otettu huomioon tuen määrää laskettaessa. Koska säännöstöä sovellettiin vaikeuksissa oleviin yrityksiin ja vähämerkityksistä tukea koskevat enimmäismäärät ylitettiin, komission mielestä oli syytä soveltaa asianmukaisia yhteisön suuntaviivoja.
- (18) Säännöstössä ei myöskään kielletty tuen myöntämistä herkille aloille, vaikka *de minimis* -sääntöä ei sovelletakaan herkillä aloilla niillä voimassa olevien erityissääntöjen vuoksi.
- (19) Näistä syistä sekä säännöstö että sellaiset soveltamistapaukset, joissa vähämerkityksisen tuen enimmäismäärä

⁽⁴⁾ Ks. alaviite 2.

- tai säännön soveltamisala on ylitetty, on katsottava EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa (entisessä 92 artiklan 1 kohdassa) tarkoitetuksi valtiontueksi, joka on toimeenpantu ja myönnetty sääntöjenvastaisesti.
- (20) Kuten säännösten tavoitteista ja muotoilusta ilmenee, se oli suunnattu vaikeuksissa oleville yrityksille. Saksa on kiistänyt tämän näkemyksen. Se esittää, että yritysten omat pankit ovat myöntäneet lainat ensisijaisesti omalla riskillään ja pankkien riski on aina vähintään 40 prosenttia, kun saatu 60 prosentin vapautus vähennetään. Tätä jäljelle jäävää riskiä ei Saksan mukaan voida turvata muilla takauksilla. Saksan mukaan pankit eivät yleensä ole valmiita myöntämään vaikeuksissa olevalle yritykselle lainaa ilman riittäviä takauksia ja vakuuksia.
- (21) Tämän perustelun ei voida katsoa pitävän paikkaansa seuraavista syistä:
- a) Säännössä ei ole kielletty tuen myöntämistä vaikeuksissa oleville yrityksille. Samanlaisissa olosuhteissa vastaavanlaisessa tapauksessa (Thüringenin osavaltion pk-yritysten lainaohjelma) on käynyt ilmi, että tukia on myönnetty myös vaikeuksissa oleville yrityksille.
- b) Säännöstö mahdollistaa vaikeuksissa olevien yritysten velkasitoumusten uudelleenjärjestelyn yrityksen omassa pankissa tai muissa rahoituslaitoksissa. Komissio katsoo, että uudelleenjärjesteltäessä vaikeuksissa olevien yritysten velkasitoumuksia säännösten mukaan joissakin tapauksissa on myös voitu huomattavasti supistaa pankeille alunperin aiheutuneita riskejä.
- (22) Komissio katsoi näin ollen, että säännöstö on suunnattu vaikeuksissa oleville yrityksille ja sitä on tarkasteltava asianmukaisten yhteisön suuntaviivojen perusteella.
- (23) Vaikeuksissa olevien yritysten *pelastamisesta* (säännöstössä ei muodollisesti estetä tätä mahdollisuutta, mutta se vaikuttaa käytännössä epätodennäköiseltä) on syytä todeta, että alalla vakiintuneen tähänastisen käytännön mukaan tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille edellyttää, että pelastamistuet rajoittuvat markkinaehtoisin julkisiin lainoihin tai yksityisiin luottoihin myönnettäviin valtiontakauksiin. Tämä edellytys ei täyty tarkasteltavana olevassa asiassa, koska lainat ovat korkotuettuja.
- (24) Koska pelastamistukien myöntäminen oli mahdollista, komissio epäili säännösten soveltuvuutta yhteismarkkinoille.
- (25) Vaikeuksissa olevien yritysten *rakenneuudistuksesta* on syytä todeta, että komission tähänastisen päätöskäytännön mukaan tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille edellyttää seuraavien vaatimusten täyttymistä olennaisilta osiltaan:
- a) yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamisen mahdollistavan rakenneuudistussuunnitelman esittäminen ja toteuttaminen;
- b) tuen rajoittaminen välttämättömään määrään;
- c) tuensaajayrityksen ja sen osakkaiden asianmukainen rahoitusosuus;
- d) herkillä aloilla sovellettavien erityissääntöjen noudattaminen, johon yleensä kuuluu yksittäisistä tuista ilmoittaminen;
- e) suuryrityksille myönnettyjen tukien ilmoittaminen erikseen;
- f) rakenneuudistustukea saa myöntää vain kerran lukuun ottamatta poikkeustilanteita, joiden ei voida katsoa johtuvan yrityksestä.
- (26) Säännöstössä ei määrätty, että suuryrityksille myönnettävästä tuesta on ilmoitettava erikseen, eikä kielletty rakenneuudistustuen toistuvaa myöntämistä. Myöskään herkkien alojen osalta ei vahvistettu erityissääntöjä eikä tukea rajattu tavoitteen saavuttamisen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään.
- (27) Koska rakenneuudistustukien myöntäminen oli mahdollista, komissio epäili säännösten soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

3. SAKSAN HUOMAUTUKSET

- (28) Vastoin menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen sisältyneitä tietoja Saksa arvioi, että vuosina 1993—1995 myönnettiin 485 vakauttamislainaa, joiden kokonaismäärä oli 112,2 miljoonaa euroa. Menettelyn aloittamisen yhteydessä mainittu 741 lainaa sisältää Saksan mukaan ylimääräiset 248 lainaa, jotka myönnettiin vuonna 1996 Thüringenin osavaltion pk-yritysten lainaohjelmasta. Kyseinen lainaohjelma on menettelyn C 87/98 (ex NN 137/98) kohteena.
- (29) Saksa on samaa mieltä komission kanssa siitä, että tuen määrä on todellakin laskettu pelkän korkotukeen sisältyvän tukiosan perusteella. Syynä tähän on se, että Saksan viranomaiset eivät tienneet, että osittaiseen takaukseen ja erityisriskeihin sisältyvä tukiosa on otettava huomioon

vaikeuksissa olevien yritysten lainojen myöntämisen yhteydessä, kun lasketaan tuen arvoa vuosina 1993—1996.

- (30) Herkillä aloilla myönnettyistä vakauttamislainoista voidaan Saksan mukaan todeta, että lainat Thüringenin osavaltion vakauttamisohjelmasta on myönnetty kyseisenä ajankohtana voimassa olleiden pk-yritysten suuntaviivojen mukaisesti. Saksan mukaan vuonna 1996 annettujen maataloustuotteiden jalostamiseen ja kaupan investointeihin liittyviä valtiontukia koskevien suuntaviivojen ⁽⁵⁾ mukaiset erityissäännöt tulivat voimaan vasta vuonna 1998. Saksan maataloustuotteiden jalostamiseen ja kaupan pitämiseen nykyisten alueellisten tukijärjestelmien perusteella mahdollisesti myönnettyistä valtiontuesta 20 päivänä toukokuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/183/EY ⁽⁶⁾ mukaan nämä suuntaviivat tulivat voimaan vasta vuonna 1998, joten elintarvike- ja nautintoaineteollisuutta koskevia erityisiä valtiontukisääntöjä ei ollut voimassa vuosina 1993—1995 eikä näitä herkkiä aloja tarvinnut tästä syystä ottaa huomioon lainoja myönnettäessä.
- (31) Saksa kiistää komission näkemyksen siitä, että yritysten käyttämien pankkien oma riski olisi voinut supistua vaikeuksissa olevien yritysten sitoumusten uudelleenjärjestelyn kautta. Pikemminkin pankille aiheutui 40 prosentin takausosuudesta todellinen oma riski. Jos tällainen yrityksen pankin omalla riskillään myöntämä laina siirrettäisiin toiselle yksityispankille, yrityksen pankin lainasitoumusten uudelleenjärjestely Thüringer Aufbaubankin avulla oli mahdollista ainoastaan ilman tämän osallistumista takaukseen. Näin ollen oli mahdotonta, että yrityksen pankki olisi voinut uudelleenjärjestellä lainasitoumuksensa Thüringer Aufbaubankin osatakauksen avulla.
- (32) Saksa myöntää huomautuksissaan, että Thüringenin osavaltion vakauttamisohjelma on suunnattu sekä terveille yrityksille että vaikeuksissa oleville yrityksille. Lainaan sisältyvä tuen määrä, myös mahdolliset muut vähämerkityksiset tuet tarvittaessa mukaan lukien, jäi alle *de minimis* -säännön mukaisen enimmäismäärän, joten säännöstö noudattaa Saksan mukaan vähämerkityksistä tukea koskevia sääntöjä.
- (33) Saksa toimitti komissiolle 26 päivänä elokuuta 1999 ja 26 päivänä marraskuuta 2001 päivätyillä kirjeillä luettelot vuosina 1993—1995 myönnettyistä vakauttamislainoista. Näistä erillisten tukitapausten luetteloista ilmenee, että vuonna 1994 myönnettiin kolme lainaa vaikeuksissa oleville yrityksille ja vuonna 1995 niitä myönnettiin yhdeksän. Tämän lisäksi luetteloiden mukaan vuosina 1994 ja 1995 myönnettiin kumpanakin kaksi lainaa

herkillä alalla eli maataloudessa toimiville yrityksille, vaikka Saksan 7 päivänä joulukuuta 1998 päivätyssä kirjeessä esitettiin, että elintarviketeollisuuden yrityksille oli myönnetty noin 80 lainaa. Saksan toimittamista asiakirjoista ei käy ilmi, mitä perusteita herkkien alojen (kuten maatalouden) tai vaikeuksissa olevien yritysten määrittämiseen on sovellettu.

4. TOIMENPITEEN ARVIOINTI

4.1 Valtiontuen olemassaolo

- (34) Vaikka jokainen tietyllä yritykselle myönnetty taloudellinen avustus muuttaakin kilpailuedellytyksiä jossain määrin, kaikilla tuilla ei kuitenkaan ole tuntuvia vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailuun. Tämän perusteella ilmoitusvelvollisuudesta vapautetaan EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan nojalla tuet, jotka eivät ylitä absoluuttista enimmäismäärää ja jotka vähämerkityksisinä tukina eivät kuulu EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.
- (35) Komissio esitti vähämerkityksisen tuen määritelmän ensimmäisen kerran vuonna 1992 annetuissa pk-yritysten suuntaviivoissa ⁽⁷⁾. Suuntaviivojen 3.2 kohdan mukaisesti *de minimis* -sääntöä sovelletaan 50 000 euron tukeen yritystä kohti kolmen vuoden aikana tietyn menojen pääälajin osalta (esimerkiksi investoinnit, koulutus). Näin ollen kertaluonteisia tukia, joiden määrä ei ole enemmän kuin 50 000 euroa yksittäisen menolajin osalta, sekä tukiohjelmia, joissa yrityksen yhtä menolajia varten kolmen vuoden ajanjaksolla samaa tuki ei ylitä edellä mainittua määrää, ei tarvitse enää ilmoittaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan (entisen 93 artiklan 3 kohdan) mukaisesti. Edellytyksenä oli kuitenkin, että tuen myöntämispäätöksessä tai tukiohjelmassa oli asetettu nimenomaan ehdoksi, että tuki yhdessä samalle yritykselle ja samaa menolajia varten muista rahoituslähteistä tai muiden ohjelmien perusteella myönnetyn tuen kanssa ei saanut ylittää 50 000 euron rajaa. Suuntaviivojen 3.2 kohdassa todettiin selkeästi, että vähämerkityksistä tukea koskevaa sääntöä ei sovelleta herkkiin aloihin (terästeollisuus, laivanrakennus, synteettikuituteollisuus, ajoneuvoteollisuus, maatalous, kalastus, liikenne ja hiiliteollisuus).
- (36) Vuonna 1996 annetussa vähämerkityksistä tukea koskevassa komission tiedonannossa ⁽⁸⁾ muutettiin vuonna

⁽⁵⁾ EYVL C 29, 2.2.1996, s. 4.

⁽⁶⁾ EYVL L 60, 9.3.1999, s. 61.

⁽⁷⁾ Ks. alaviite 2.

⁽⁸⁾ EYVL C 68, 6.3.1996, s. 9.

- 1992 annetuissa pk-yritysten suuntaviivoissa esitettyä vähämerkityksistä tukea koskevaa sääntöä. Vähämerkityksisen tuen enimmäismääräksi asetettiin 100 000 euroa kolmen vuoden kuluessa ensimmäisen vähämerkityksisen tuen myöntämisaikakohdasta. Tämä määrä käsitti kaikenlaiset julkiset tuet, jotka myönnettiin vähämerkityksisenä tukena. Se ei vaikuttanut tuensaajan mahdollisuuteen saada muita tukia komission hyväksymien ohjelmien perusteella.
- (37) EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat toimialat, laivanrakennus ja liikenne sekä maatalous- tai kalastusmenoihin myönnettävät tuet eivät kuuluneet säännön soveltamisalaan.
- (38) Vaikka EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 12 päivänä tammikuuta 2001 annetun komission asetuksen (EY) N:o 69/2001 ⁽⁹⁾ 1 artiklalla laajennettiin vähämerkityksistä tukea koskevan säännön soveltamisalaa, tätä asetusta ei edelleenkaan sovelleta tukeen, jota myönnetään liikenteen alalle tai toimintaan, joka liittyy EY:n perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen tuotteiden tuottamiseen, jalostamiseen tai kaupan pitämiseen. Asetusta ei myöskään sovelleta vientiin liittyvään toiminnan tukeen eli tukeen, joka välittömästi liittyy vientimääriin, jakeluverkon perustamiseen ja toimintaan tai muihin vientitoimintaan liittyviin juokseviin kustannuksiin. Lisäksi asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty tuki, jolla suositetaan kotimaisia tuotteita tuontituotteiden kustannuksella.
- (39) Mainitun asetuksen 2 artiklan mukaan yritykselle myönnettävän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa ylittää 100 000 euroa kolmen vuoden aikana. Tätä enimmäismäärää sovelletaan tuen muodosta ja tavoitteista riippumatta.
- (40) Koska asetus (EY) N:o 69/2001 tuli voimaan vasta 2 päivänä helmikuuta 2001 ja koska tarkasteltavana oleva säännöstö oli voimassa 20 päivästä heinäkuuta 1993 aina 16 päivään tammikuuta 1996, on kyseenalaista, voiko komissio päätöksessään soveltaa asetusta (EY) N:o 69/2001 takautuvasti ennen sen voimaantuloa toteutettuihin taloudellisiin toimenpiteisiin vai onko syytä soveltaa kyseisenä ajanjaksona voimassa ollutta, vuonna 1992 annettuihin pk-yritysten suuntaviivoihin sisältyvää *de minimis* -sääntöä (*consecutio legis*).
- (41) Komission asetuksista (EY) N:o 69/2001 ei käy ilmi, voidaanko sitä soveltaa tukiin, jotka on myönnetty ennen sen voimaantuloa. Sanamuoto ei kuitenkaan sulje pois soveltamista edeltäviin asioihin, jotka ovat joka tapauksessa asetuksen (EY) N:o 69/2001 3 artiklan mukaisen valvontajärjestelmän alaisia. Komissio katsoo, että asetusta (EY) N:o 69/2001 on muun nimenomaisen säännön puuttuessa sovellettava vähämerkityksisiin tukiin, jotka myönnettiin ennen asetuksen voimaantuloa. Toisaalta asetus (EY) N:o 69/2001 on prosessioikeuteen liittyvä säädös siltä osin kuin sillä vapautetaan ilmoitusvelvollisuudesta tietty toimenpideryhmä, minkä vuoksi sitä on viipymättä sovellettava käynnissä oleviin menettelyihin. Toisaalta asetuksen (EY) N:o 69/2001 viipymätön soveltaminen on menettelyn yksinkertaistamista ja hajauttamista koskevien perustavoitteiden mukaista. Komissio soveltaa tuen myöntämisaikakohtana voimassa olleita sääntöjä ainoastaan tukiin, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan ja joita ei näin ollen voida vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta tällä perusteella. Koska asetus (EY) N:o 69/2001 on periaatteessa suurpiirteisempi kuin aiemmat vähämerkityksistä tukea koskevat säännöt ja koska näitä sääntöjä joka tapauksessa sovelletaan, mikäli tuelle ei ole myönnetty vapautusta asetuksen (EY) N:o 69/2001 nojalla, yleinen oikeudellinen luottamuksensuojan periaate ja oikeusvarmuuden periaate otetaan huomioon asianmukaisella tavalla. Tarkasteltuaan asiaa taloudelliselta kannalta komissio katsoo, että taloudellinen toimenpide, jota ei nykyisin voimassa olevan asetuksen (EY) N:o 69/2001 perusteella voida luokitella EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi "tueksi" yhdentyneillä markkinoilla, ei ole aiemmin voinut olla perusteena "tuelle" vähemmän yhdentyneillä markkinoilla. Tämän vuoksi komissio käyttää taloudellisten toimenpiteiden jatkotutkimusten perustana asetusta (EY) N:o 69/2001. Tämä ei kuitenkaan sulje pois toimenpiteen toteuttamisen aikana voimassa olleiden sääntöjen soveltamisen mahdollisuutta, mikäli kyseisille toimenpiteille ei ole myönnetty vapautusta asetuksen (EY) N:o 69/2001 nojalla.
- (42) Näin ollen menettelyn aloittaminen koskee sekä säännöstöä että soveltamistapauksia, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 tai muiden vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalaan, sekä soveltamistapauksia, jotka kuuluvat asetuksen (EY) N:o 69/2001 tai muiden vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalaan mutta joissa asetetut vähämerkityksisen tuen rajat ylittyvät myönnettäessä myös muita tukia.
- (43) Asetuksen (EY) N:o 69/2001 ja aikaisempien vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle on jo ennalta suljettu tuet liikenteen alalle sekä toiminnalle, joka liittyy EY:n perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen tuotteiden tuottamiseen, jalostamiseen tai kaupan pitämiseen.

⁽⁹⁾ EYVL L 10, 13.1.2001, s. 30.

- (44) Komissio katsoo näin ollen, että kaikki elintarviketeollisuuden yrityksille myönnetty vakauttamislainat jäävät asetuksen (EY) N:o 69/2001 ja vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle, jos yritystoiminnan tarkoituksena on EY:n perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen tuotteiden tuotanto, sillä tällöin on kyse herkälle alalle eli maatalouteen myönnettyistä tuista.
- (45) Saksan väite, jonka mukaan vuonna 1996 annetut maataloustuotteiden jalostamiseen ja kaupan investointeihin liittyviä investointitukia koskevien suuntaviivojen mukaiset erityiset tukisäännöt tulivat voimaan vasta vuonna 1998, on tämän asian kannalta merkityksellinen, koska nämä erityissäännöt eivät ole vaikuttaneet vähämerkityksistä tukea koskevan säännön soveltamisalaan ⁽¹⁰⁾.
- (46) Asetuksen (EY) N:o 69/2001 tai muiden vähämerkityksistä tukea koskevien aikaisempien sääntöjen jäljelle jäävä soveltamisala saattoi komission mielestä ylittyä siksi, että asetuksessa (EY) N:o 69/2001 tai sitä edeltävissä säännöissä asetettu enimmäismäärä mahdollisesti ylittyi vakauttamislainaa myönnettäessä, sillä takaukseen liittyvää tukiosaa ei otettu huomioon. Säännöstö ei millään tavalla takaa sitä, että asetuksen (EY) N:o 69/2001 2 artiklan 2 kohdassa tai aikaisemmissa vähämerkityksistä tukea koskevista säännöissä asetettua vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää, eli 100 000 euron tukea kolmen vuoden aikana, noudatettaisiin aina. Tästä ei ollut mitään takeita varsinkaan silloin, kun säännöstöä sovellettiin vaikeuksissa oleviin yrityksiin, joihin liittyvä takaisinmaksuriski on suuri.
- (47) Säännöstön tuensaajien piiriin kuuluivat komission mielestä yksinomaan tai ainakin suurelta osin vaikeuksissa olevat yritykset.
- (48) Jotta vaikeuksissa olevat yritykset voidaan erottaa taloudeltaan terveistä yrityksistä, komissio sisällytti vuonna 1994 annettujen vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen ⁽¹¹⁾ (jäljempänä 'vuoden 1994 suuntaviivat') 2.1. kohtaan selvityksen vaikeuksissa olevan yrityksen käsitteestä. Vaikeuksissa olevien yritysten määritelmä vahvistaa pääosiltaan komission edeltävinä vuosina noudattaman päätöskäytännön,
- sellaisena kuin se on esitetty kahdeksannessa kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa vuodelta 1979 (227—229 kohta) ⁽¹²⁾.
- (49) Komissio soveltaa tässä vuoden 1994 suuntaviivoja, joissa vaikeuksissa oleva yritys määritellään yritykseksi, jolla on vaikeuksia selviytyä omin varoin, keräämällä tarvitsemiaan varoja osakkeenomistajilta tai vieraan pääoman turvin. Tyypillisiä oireita ovat kannattavuuden lasku tai tappioiden määrän lisääntyminen, vähenevä liikevaihto, varastojen kasvu, ylikapasiteetti, kassavirran hidastuminen, lisääntyvä velkaantuminen, korkomenojen kasvu ja matala substanssiarvo. Kriittisissä tapauksissa yritys voi jo olla maksukyvytön ja selvitystilassa.
- (50) Säännöstön 1 kohdan ("käyttötarkoitus") mukaan tukea myönnetään yrityksille, joilla on maksuvalmius- ja kannattavuusvaikeuksia usein heikon rahoitusasemansa ja tuottavuutensa vuoksi. Komissio päätelee tämän perusteella, että nämä vakauttamista tarvitsevat yritykset ovat voineet olla myös vaikeuksissa olevien yritysten määritelmän mukaisia yrityksiä.
- (51) Saksa esittää, että osittaiseen takaukseen liittyi yrityksen käyttämän pankin 40 prosentin oma riski ja että tämä riski ei voinut olla toisesta julkisesta lähteestä peräisin olevan takauksen kohteena. Kyseinen pankin oma riski on ollut luotonantajalle sopiva kannustin luotonottajan luottokelpoisuuden asianmukaiseen tarkistamiseen takaisinmaksuriskin pienentämiseksi.
- (52) Tämä toteamus ei ole vakuuttava osoitus siitä, että vakauttamisohjelmaa ei sovellettaisi vaikeuksissa oleviin yrityksiin. Säännöstön sanamuodon perusteella sen nimenomaisena tarkoituksena on myöntää taloudellisissa vaikeuksissa oleville yrityksille vakauttamislainoja ja osittaisia takauksia lainoihin. Vaikka yrityksen omalle pankille jäävän riskin perusteella olikin vähemmän todennä-

⁽¹⁰⁾ Nämä suuntaviivat tulivat voimaan, kun ne julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*. Päätöksessä 1999/183/EY komissio totesi, että Saksan kansalliset tukiohjelmat ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltumattomia, mikäli ne eivät noudata suuntaviivoja ja aiheellisia toimenpiteitä (maataloustuotteiden jalostamiseen ja kaupan pitämiseen tehtäviin investointeihin liittyvän valtiontuen osalta), joista Saksalle ilmoitettiin 20.10.1995 päivätyllä kirjeellä SG(95) D/13086.

⁽¹¹⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

⁽¹²⁾ Valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi vuonna 1999 annettujen yhteisön suuntaviivojen (tiedonanto jäsenvaltioille ja ehdotukset aiheellisiksi toimenpiteiksi, EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2) 101.b kohdassa määrätään ilmoittamatta jätetyistä tuista, että komissio tutkii kaikkien sellaisten pelastamis- ja rakenneuudistustukien soveltuvuuden yhteismarkkinoille, jotka on myönnetty ilman komission lupaa ja näin ollen perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti, tuen myöntämistä ajankohtana voimassa olleiden suuntaviivojen perusteella. Näin ollen komissio on arvioinut säännöstön vuonna 1979 annetun kahdeksannen kilpailupolitiikkaa koskevan kertomuksen mukaisen päätöskäytännön ja vuoden 1994 suuntaviivojen perusteella.

- köistä, että tuensaja oli käytännössä vaikeuksissa oleva yritys, vaikeuksissa olevien yritysten tukeminen ei säännösten perusteella ollut mahdotonta.
- (53) Lisäksi komissio katsoo, että yrityksen käyttämän pankin kannalta saattoi olla edullista varsinkin vaikeuksissa olevien yritysten tapauksessa osallistua säännösten mukaisen lainojen myöntämiseen, koska tuensajayritysten maksuvalmius kaiken kaikkiaan parani vakauttamislainan myötä ja yrityksen pankin aiemmin myöntämiin lainoihin liittyvä takaisinmaksuriski pieneni. Tosiasiallisesti pankin kannalta voi olla taloudellisesti järkevää pienentää vanhoihin lainoihin liittyvää suurta takaisinmaksuriskiä asettamalla yrityksen käyttöön uusia varoja sen rakenneuudistusta varten. Näin on varsinkin silloin, kun valtio ottaa vastatakseen osan lainoihin liittyvistä riskeistä.
- (54) Lisäksi Saksan lähettämä luettelo hyväksytyistä tai maksetuista säännösten mukaisista yksittäisistä tuista osoittaa, että tukea myönnettiin vaikeuksissa oleville yrityksille. Saksa on itse todennut huomautuksissaan, että Thüringenin osavaltion lainaohjelma on suunnattu sekä terveille yrityksille että vaikeuksissa oleville yrityksille.
- (55) Takaus olisi pitänyt ottaa huomioon laskettaessa myönnettyihin lainoihin sisältyvää tuen määrää, varsinkin vaikeuksissa oleviin yrityksiin liittyvän takaisinmaksuriskin osalta.
- (56) Arviointia eivät muuta myöskään Saksan huomautuksiin sisältyvä toteamus, jonka mukaan Saksan viranomaiset eivät tienneet vuodesta 1993 alkuvuoteen 1996, että osittaisen takauksen ja erityisriskeihin liittyvä tukiosa on otettava huomioon laskettaessa tuen määrää, kun lainoja myönnetään vaikeuksissa oleville yrityksille.
- (57) Komissio ei yhdy tähän näkemykseen, koska se oli jo vuonna 1989 lähettänyt jäsenvaltioille kirjeen, jossa se ilmoitti katsovansa, että kaikki valtiontakaukset kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan⁽¹³⁾. Saksan viranomaisten olisi pitänyt ainakin epäillä toimenpiteiden tukiluonnetta, kun maksuvalmiusongelmista kärsivien yritysten lainoille myönnettiin osittaisia takauksia, ja niiden olisi pitänyt ilmoittaa ohjel-
- maan sisältyneistä toimenpiteistä ajoissa komissiolle, jotta se olisi voinut ottaa niihin kantaa.
- (58) EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtioneuvoston takauksina annetun komission tiedonannon⁽¹⁴⁾ mukaan takausten avustusekvivalentti tietynä vuonna:
- voidaan laskea samalla tavalla kuin korkotukilainan avustusekvivalentti; tällöin korkotuki on markkina-koron ja valtiontakauksen mahdollistaman koron erotus sen jälkeen kun mahdolliset takausmaksut on vähennetty;
  - voi vastata seuraavien lukujen erotusta: takauksen kohteena olevan rahoitussitoumuksen määrä kerrottuna riskiä kuvaavalla luvulla (maksulaiminlyönnin todennäköisyys) ja mahdollisesti suoritettu takausmaksu eli (takausmäärä × riski) – takausmaksu;
  - voidaan laskea muuta objektiivisesti perusteltua ja yleisesti hyväksyttyä menetelmää käyttäen.
- (59) Samalla komissio vahvistaa kauan sitten omaksumansa näkemyksen, jonka mukaan tuen enimmäisarvo on määrä, jonka tosiasiallisena vakuutena osittainen takaus on, jos lainanottajan takaisinmaksukyvyttömyys vaikuttaa lainapäätöksen tekoajankohtana hyvin todennäköiseltä.
- (60) Takaukseen liittyvä tuki voi myös terveissä yrityksissä johtaa vähämerkityksisen tuen enimmäismäärän ylittymiseen.
- (61) Komission mielestä säännöstössä ja sen soveltamisessa on kyse EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta tuesta, jos se ei kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan tai jos se kuuluu asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan mutta ylittää vähämerkityksistä tukea koskevan enimmäismäärän. Tämä pätee muihin vähämerkityksistä tukea koskeviin sääntöihin, jotka olivat voimassa toimenpiteiden toteuttamisajankohtana.
- (62) Jos säännöstöä sovelletaan vaikeuksissa oleviin yrityksiin, se antaa tuensajayrityksille mahdollisuuden saada yksityiseltä pankilta rahoitusta, jota ne muussa tapauksessa eivät taloudellisen tilanteensa perusteella saisi yksityisiltä luottolaitoksilta niiden tavanomaisten luottoehtojen mukaisesti. Tuensajayritykset pystyvät estämään karsitumisensa markkinoilta näiden varojen avulla. Yrityksen karsituminen markkinoilta johtaisi joko olemassa olevan ylikapasiteetin purkautumiseen tai siihen, että kilpai-

⁽¹³⁾ Jäsenvaltioille osoitettu komission kirje SG(89) D/4328, 5.4.1989.

⁽¹⁴⁾ EYVL C 71, 11.3.2000, s. 15.

lijat saivat haltuunsa vapautuneet markkinaosuudet; molemmissa tapauksissa kilpailijat voisivat parantaa kannattavuuttaan. Vakauttamislainat eivät sulje pois sitä mahdollisuutta, että lainoja myönnetään yrityksille, jotka valmistavat tuotteita tai tarjoavat palveluja, joilla käydään yhteisön sisäistä kauppaa. Näin ollen on katsottava, että menettelyn kohteena olevat taloudelliset toimenpiteet voivat vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

- (63) Terveetkään yritykset eivät olisi saaneet tätä rahoitusta yksityisiltä pankeilta tarjotuilla ehdoilla ja pystyivät siten parantamaan käyttöpääomallainan avulla markkina-asemaansa yhteismarkkinoilla kilpailijoihin nähden. Tämä pätee varsinkin terveisiin yrityksiin, jotka toimivat herkillä aloilla. Herkkien alojen markkinoille yhteisössä on ominaista ylikapasiteetti. Taloudelliset edut, joita yksittäiset yritykset saivat niille myönnettyjen vakauttamislainojen perusteella, johtivat siihen, että ne pystyivät vahvistamaan asemaansa markkinoilla kilpailijoihin nähden. Tällä saattoi olla vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- (64) Näin ollen säännöstö siis vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua.
- (65) Komissio päätelee, että säännöstössä ja sen soveltamisessa on kyse EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuesta yrityksille, jotka harjoittavat yhteisön sisäistä kauppaa.
- (66) Komissio katsoo Saksan huomautusten perusteella, että yksityinen pankki ei ole luotonantajana hyötynyt vakauttamislainan myöntämisestä kilpailua vääristävällä tavalla.
- (67) Tiedonannossaan EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtioon tukiin takauksina komissio katsoo, että jos lainaa tai muuta rahoitussitoumusta koskevia suorituksia on jo tehty ja valtioneuvoston annetaan jälkikäteen muuttamatta kyseisen lainan tai rahoitussitoumuksen ehtoja tai jos takauksen kohteena olevaa lainaa käytetään saman luottolaitoksen myöntämän toisen, takaamattoman lainan takaisinmaksuun, kyseessä saattaa myös olla tuki lainantantajalle, jos lainan vakuudet paranevat.
- (68) Vaikka säännöstön (1 kohdan) sanamuodon mukaan yritysten maksuvalmiusvaikeudet on tarkoitettu voittamaan muuntamalla lyhytaikaiset velat halpakorkeiksi lainoiksi, Saksa totesi huomautuksissaan, että lainan uudelleenjärjestely yrityksen pankissa oli mahdollista vain, jos lainalla ei ollut Thüringer Aufbaubankin myöntämää osittaista takausta. Tämä merkitsee, että jos laina on jo myönnetty tai muuta rahoitussitoumusta koskevia suorituksia on jo tehty, jälkikäteen ei voida myöntää Thüringer Aufbaubankin osittaista takausta. Osittaisen takauksen kohteena olevaa lainaa ei myöskään voida käyttää saman luottolaitoksen myöntämän toisen takaamattoman lainan takaisinmaksuun.
- (69) Koska Thüringer Aufbaubankin osittain takaaman lainan uudelleenjärjestely yrityksen omassa pankissa ei ollut mahdollista, säännöstössä ei määrätä minkäänlaisista lainantantajalle myönnettävistä tuista. Pelkästään se, että vaikeuksissa olevan yrityksen vakauttaminen hyödyttää kyseisen yrityksen kaikkia velkojia, on tavanomainen seuraus tuesta eikä se sinänsä ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea näille velkojille.

4.2 Tuen sääntöjen mukaisuus

- (70) Komissio pitää valitettavana, että Saksa on myöntänyt tukia EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti.

4.3 Tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille silloin kun asetuksen (EY) N:o 69/2001 tai muiden vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisala ylittyy

- (71) Tutkiessaan säännöstöä komission lähtökohtana oli, että se on suunnattu sekä terveille yrityksille että vaikeuksissa oleville yrityksille.
- (72) Siltä osin kuin tukea myönnettiin vaikeuksissa oleville yrityksille, kyseessä on vuonna 1979 annetun kahdeksannen kilpailupolitiikkaa koskevan kertomuksen ja vuonna 1999⁽¹⁵⁾ annetuilla suuntaviivoilla vahvistettujen vuoden 1994⁽¹⁶⁾ suuntaviivojen mukainen rakenneuudistustuki tai pelastamistuki.

⁽¹⁵⁾ Vrt. niiden 101 kohta.

⁽¹⁶⁾ Vuoden 1994 suuntaviivojen 2.2 kohdan mukaan näitä suuntaviivoja sovellettiin vain siltä osin kuin ne olivat yhteensopivia herkkien alojen erityissääntöjen kanssa. Tarkasteltavana olevana ajanjaksona oli voimassa valtioneuvoston tukea koskevia erityissääntöjä seuraavilla aloilla: maatalous, kalastus, terästeollisuus, laivanrakennus, tekstiili- ja vaatetusteollisuus, synteettikuituteollisuus, ajoneuvoteollisuus, liikenne ja hiiliteollisuus. Maatalouden alalla jäsenvaltioilla oli mahdollisuus harkintansa mukaan soveltaa edelleen komission erityissääntöjä, jotka koskivat pelastamis- ja rakenneuudistustukia tällä alalla toimiville yksittäisille tuensaajille.

- (73) Siltä osin kuin tukea myönnettiin terveille yrityksille, kyseessä on vuonna 1979 annetuissa alueellisia valtiontukia koskevissa suuntaviivoissa ⁽¹⁷⁾ ja EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan soveltamisesta aluetukiin vuonna 1988 annetussa komission tiedonannossa ⁽¹⁸⁾ tarkoitettu toimintatuki. Nämä tiedonannot vahvistettiin vuonna 1998 annetuilla alueellisia valtiontukia koskevilla suuntaviivoilla ⁽¹⁹⁾.
- (74) Jäljempänä tarkastellaan säännösten soveltuvuutta yhteismarkkinoille kulloinkin sovellettavien määrysten perusteella ⁽²⁰⁾.
- (75) Vaikeuksissa olevien yritysten rakenneuudistuksesta on syytä todeta, että komission päätöskäytännön ja vuoden 1994 suuntaviivojen mukaan tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille edellyttää seuraavien vaatimusten täyttymistä:
- yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamisen mahdollistavan rakenneuudistussuunnitelman esittäminen ja toteuttaminen;
  - tuensaajayrityksen ja sen osakkaiden asianmukainen rahoitusosuus;
  - tuen rajoittaminen välttämättömään määrään;
  - herkillä aloilla sovellettavien erityissääntöjen noudattaminen, johon yleensä kuuluu yksittäisistä tuista ilmoittaminen;
  - suuryrityksille myönnettyjen tukien ilmoittaminen erikseen;
  - rakenneuudistustukea saa myöntää vain kerran lukuun ottamatta poikkeustilanteita, joiden ei voida katsoa johtuvan yrityksestä.
- (76) Säännösten mukaan varoja myönnetään sillä ehdolla, että yritys esittää toteuttamiskelpoisen kokonaisvaltaisen vakauttamissuunnitelman, jonka perusteella yrityksen kannattavuus voidaan todennäköisesti palauttaa pysyvästi uudelleenjärjestelylainan avulla. Suunnitelmassa on esitettävä yrityksen vakauttamistarpeet ja esiintyvät mak-suvalmius- ja kannattavuusongelmat sekä tuensaajien ja yritysten pankkien osuudet. Jos suunnitelma täyttää nämä edellytykset, säännöstö on kahden ensiksi mainitun vaatimuksen mukainen.
- (77) Säännöstössä ei kielletä rakenneuudistustukien toistuvaa myöntämistä eikä määrätä tuen rajoittamisesta määrään, joka on välttämätön asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Saksa ei ole ilmoittanut, onko näitä vaatimuksia noudatettu tukia myönnettäessä.
- (78) Säännöstössä ei edellytetä, että suuryrityksille myönnettyistä tuista on ilmoitettava erikseen, eikä vaadita herkkiä aloja koskevien erityissääntöjen noudattamista.
- (79) Komissio katsoo tästä syystä, että säännösten nojalla vaikeuksissa oleville yrityksille myönnetty rakenneuudistustuet eivät sovellu yhteismarkkinoille.
- (80) Vaikeuksissa olevien yritysten *pelastamisesta* on syytä todeta, että tällä alalla vahvistetun toimintalinjan mukaan tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille edellyttää, että pelastamistuet rajoittuvat markkinaehtoisin julkisiin lainoihin tai yksityisiin luottoihin myönnettäviin valtiontakauksiin. Tämä edellytys ei täyty tarkasteltavana olevassa asiassa, koska lainat ovat korkotuettuja.
- (81) Mikäli pelastamistukia on myönnetty säännösten perusteella, nämä tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille.
- (82) Taloudeltaan terveille yrityksille myönnettyt lainat ovat toimintatukia, jotka komission on arvioitava säännösten sovellettavien aluetukisääntöjen nojalla.
- (83) Thüringenin osavaltio on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan (entinen 92 artiklan 3 kohdan a alakohta) mukainen tukialue. Vuonna 1979 ja 1988 annetuissa aluetukia koskevissa komission tiedonannoissa ⁽²¹⁾ määrättiin, että komissio voisi hyväksyä näiden tukialueiden erityisongelmien vuoksi poikkeuksellisesti tiettyjä toimintatukia, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

⁽¹⁷⁾ EYVL C 31, 3.2.1979, s. 9.

⁽¹⁸⁾ EYVL C 212, 12.8.1988, s. 2.

⁽¹⁹⁾ EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9.

⁽²⁰⁾ EYVL C 119, 22.5.2002, s. 22. (Määritelmien osalta komissio viittaa mainittuihin asiakirjoihin. Komissio on tutkinut terveille yrityksille myönnettyt tuet EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan soveltamisesta aluetukiin vuonna 1988 annetun komission tiedonannon perusteella. Vuonna 1998 annettujen alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen soveltaminen ei muuttaisi arviota.)

⁽²¹⁾ Ks. alaviite 16 ja 17.

- a) tuki on ajallisesti rajoitettua ja se on tarkoitettu EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisilla alueilla toimiville yrityksille aiheutuvien rakenteellisten haittojen poistamiseen;
- b) tuen on edistettävä kestävää ja tasapainoista talouskehitystä eikä se saa johtaa alakohtaiseen ylikapasiteettiin yhteisössä, jolloin yhteisön tason alakohtaisista ongelmista muodostuisi vakavampia kuin alkuperäiset alueelliset vaikeudet; tässä yhteydessä edellytetään alakohtaista lähestymistapaa, jolloin on noudatettava tiettyä teollisuuden toimialaa (terästeollisuus, laivanrakennus, synteettikuuteollisuus, tekstiili- ja vaatetusteollisuus) ja maataloutta koskevia yhteisön sääntöjä ja suuntaviivoja sekä maataloustuotteita jalostavia yrityksiä koskevia sääntönsä. Näiden yhteisön sääntöjen ja suuntaviivojen mukaan toimintatukea ei saa myöntää kyseisillä aloilla;
- c) tuet on myönnettävä vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettäviä tukia koskevien sääntöjen mukaisesti;
- d) lisäksi komissio aloitti 1990-luvulla käytännön, jonka mukaan tukien on oltava asteittain alenevia.
- (84) Säännösten voimassaoloaikaa ei ollut rajattu. Säännöstö korvattiin 16 päivänä tammikuuta 1996 Thüringenin osavaltion lainaohjelmalla. Thüringenin osavaltion lainaohjelma vuodelta 1996 päättyi 1 päivänä kesäkuuta 1999 ⁽²²⁾. Komissio päättää tästä, että kyseisen säännösten voimassaolo päättyi 31 päivänä toukokuuta 1999.
- (85) Säännösten tavoitteena on helpottaa jo yksityistettyjen tai uusissa markkinatalouden olosuhteissa toimimaan joutuvien yritysten täysimääräistä osallistumista yhteismarkkinoille, kun kyse on heikosti kehittyneestä talousalueesta. Komission päätöksentekokäytäntö edellyttää kuitenkin, että tuen on edistettävä tasapainoista talouskehitystä eikä se saa johtaa alakohtaiseen ylikapasiteettiin. Näistä syistä toimintatukea ei saa myöntää herkille aloille.
- (86) Säännöstössä ei edellytetä tukien alenevan. Tämä ei kuitenkaan merkitse toimenpiteiden soveltumattomuutta yhteismarkkinoille, sillä säännösten voimassaoloaikana
- komission päätöksentekokäytäntö alalla ei ollut vielä täysin vakiintunutta. Ensimmäisinä Saksan yhdyntymisen jälkeisinä vuosina komissio ei vaatinut monissa itäistä Saksaa koskeissa tapauksissa alenevuusperusteen noudattamista epävarman kehityksen vuoksi.
- (87) Siltä osin kuin säännöstö mahdollisti tuen myöntämisen muilla kuin herkällä aloilla toimiville terveille yrityksille, nämä toimintatuet ovat säännösten voimassaoloaikana sovellettavan komission käytännön mukaisia ja soveltuvat yhteismarkkinoille.
- (88) Siltä osin kuin tuet ovat toimintatukia terveille yrityksille herkällä aloilla, ne eivät sovellu yhteismarkkinoille, sillä herkkiä aloja koskeissa yhteisön säännöissä ja suuntaviivoissa kielletään toimintatukien myöntäminen terveille yrityksille.
- (89) Komissio katsoo, että tarkasteltavana oleva asia ei täytä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan poikkeuksen soveltamisen edellytyksiä, koska säännöstöön ei sisälly kyseisessä kohdassa lueteltuja tavoitteita. Saksa ei ole myöskään esittänyt, että poikkeuksen soveltamisen edellytykset täyttyvät ⁽²³⁾.
- (90) Komissio päättää, että lukuun ottamatta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenteiden uudistamiseen myönnettäviä tukia koskevia suuntaviivoja säännöstöön ei voida soveltaa mitään erityissääntöjä, jotka koskisivat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja tavoitteiltaan horisontaalisia tukia, koska säännöstöön ei sisälly yhtäkään näistä tavoitteista ja koska Saksa ei ole esittänyt, että asianlaita olisi näin.
- (91) Komission mielestä kyseessä ei ole myöskään tuki Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen. Tuen tarkoituksena ei ole myöskään kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistäminen. Näin ollen komissio päättää, että tarkasteltavana olevaan säännöstöön ei voida soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdtaa eikä 87 artiklan 3 kohdan d alakohdtaa.
- (92) Säännösten soveltamiseen liittyviä asioita on mahdollisesti tarkasteltu jo jossakin toisessa EY:n perustamissopi-

⁽²²⁾ Ohjelma korvattiin uudella Thüringenin osavaltion vähämerkityksisten tukien lainaohjelmalla, joka näyttää alustavasti vastaavan sovellettavan *de minimis* -säännön mukaisia vaatimuksia.

⁽²³⁾ EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan c alakohdan poikkeuksen soveltamisen osalta komissio viittaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen näkemyksiin Saksan tuloverolain 52 §:n 8 momentista, ks. asiassa C-156/98, Saksa v. komissio, 19.9.2000 annettu tuomio (ei vielä julkaistu).

muksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa muodollisessa tutkintamenettelyssä. Tämä päätös ei koske näitä asioita.

5. PÄÄTELMÄ

- (93) Tukiohjelma on sääntöjenvastainen. Tuet, jotka ylittivät asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalan tai jotka eivät kuulu asetuksen soveltamisalaan mutta ylittivät toimenpiteen toteuttamisajankohtana voimassa olleiden muiden vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalan, on myönnetty sääntöjenvastaisesti.
- (94) Tukiohjelma on yhteismarkkinoille soveltumaton, koska sen nojalla voidaan myöntää korkotuettuja pelastamistukia vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolella, myöntää rakenneuudistustukia rajoittamatta määrää ehdottoman välttämättömään, siinä ei estetä rakenneuudistustuen toistuvaa myöntämistä, siinä ei aseteta ilmoitusvelvollisuutta vaikeuksissa oleville suuryrityksille myönnettävälle rakenneuudistustuelle, siinä ei aseteta erillistä ilmoitusvelvollisuutta herkille aloille myönnettävälle tuelle eikä estetä tukien myöntämistä herkillä aloilla toimiville taloudeltaan terveille yrityksille.
- (95) Näin ollen asetuksen (EY) N:o 69/2001 ja muiden vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolinen säännösten soveltaminen vaikeuksissa oleviin yrityksiin tai herkillä aloilla toimiville terveille yrityksille myönnettäviin toimintatukiin ei sovellu yhteismarkkinoille.
- (96) Säännöstö soveltuu yhteismarkkinoille niiltä osin kuin se mahdollistaa toimintatukien myöntämisen muilla kuin herkillä aloilla toimiville terveille yrityksille.
- (97) Komission vakiintuneen päätöskäytännön mukaan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan perusteella sääntöjenvastaisesti myönnettyt ja yhteismarkkinoille soveltumattomat tuet on perittävä takaisin tuensaajalta, mikäli tuet eivät kuulu vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalaan. Tämä käytäntö vahvistettiin EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklassa ⁽²⁴⁾. Mainitun asetuksen 14 artiklan mukaan asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta. Tehdäkseen lopullisen selvityksen takaisin perittävien tukien lukumäärästä komissio katsoo, että Saksan on laadittava luettelo kaikista yrityksistä, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Thüringenin osavaltion vakauttamisohjelmaa koskevan säännösten (jäljempänä 'säännöstö') perusteella on myönnetty EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

Säännösten perusteella ei ole myönnetty valtiontukea, jos avustukset kuuluvat asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan tai jos ne eivät kuulu asetuksen soveltamisalaan mutta kuuluvat toimenpiteen toteuttamisajankohtana voimassa olleiden vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen soveltamisalaan, ja jos ne eivät yhdessä muiden vähämerkityksisten tukien kanssa ylitä asetuksessa (EY) N:o 69/2001 tai vähämerkityksistä tukea koskevissa säännöissä asetettua vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää.

Säännösten perusteella ei ole myönnetty EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, jos avustukset on myönnetty yrityksille, jotka valmistavat tuotteita tai tarjoavat palveluja, joilla ei käydä yhteisön sisäistä kauppaa.

Jos säännöstö kuuluu EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, sen perusteella on myönnetty sääntöjenvastaista tukea.

2 artikla

Jos säännösten nojalla on myönnetty toimintatukea herkillä aloilla toimiville terveille yrityksille, säännöstö ei sovellu yhteismarkkinoille.

3 artikla

Jos säännösten perusteella on myönnetty toimintatukea herkillä aloilla toimiville yrityksille, se ei sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se kuuluu EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

4 artikla

Jos säännösten perusteella on myönnetty pelastamis- ja rakenneuudistustukea vaikeuksissa oleville yrityksille, se ei sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se kuuluu EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

5 artikla

Tämä päätös ei koske säännösten soveltamiseen liittyviä asioita, joita on jo tarkasteltu jossakin toisessa tutkintamenettelyssä tai komission lopullisessa päätöksessä. Saksan on laadittava luettelo kyseisistä tapauksista.

⁽²⁴⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

6 artikla

Saksan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 3 ja 4 artiklassa tarkoitetun ja tuensaajille sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin.

Tuki on maksettava takaisin viipymättä Saksan lainsäädännön mukaisten menettelyjen mukaisesti, mikäli niissä mahdollistetaan päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano. Takaisinperittäväan tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, tuen todelliseen takaisinperintään asti. Korko perustuu aluetukien avustusekvivalenttien laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

7 artikla

Tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi Saksan on laadittava luettelo yrityksistä, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 alakohtaiseen soveltamisalaan tai jotka ylittävät asetuksessa (EY) N:o 69/2001 säädetyn enimmäismäärän, kun otetaan huomioon osittaiseen takaukseen liittyvä tukiosa ja muut kyseisenä ajanjaksona myönnetty vähämerkityksiset tuet.

Saksan on laadittava tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi luettelo kaikista vaikeuksissa olevista yrityksistä, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan ja joille on myönnetty tukea säännösten nojalla, ja esitettävä luokittelussa sovelletut arviointiperusteet.

Saksan on tässä yhteydessä laadittava menetelmä, jolla osoitetaan takaukseen sisältyvä tukiosa.

Saksan on laadittava tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi luettelo tämän säännösten nojalla tukea saaneista yrityksistä, jotka eivät kuulu asetuksen (EY) N:o 69/2001 soveltamisalaan ja jotka valmistavat tuotteita tai tarjoavat palveluja, joilla ei käydä yhteisön sisäistä kauppaa, ja esitettävä sovelletut arviointiperusteet.

8 artikla

Saksan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

9 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 27 päivänä marraskuuta 2002.

Komission puolesta
Mario MONTI
Komission jäsen